

La resposta a la violència masclista des de la llei i la justícia

Des de finals dels anys noranta s'han adoptat importants mesures per afrontar un dels problemes més greus que patim com a societat i que impacta plenament contra els drets i la vida de les dones. Però la falta d'una visió de gènere per part del poder judicial i la manca de mitjans entrebanquen els avenços legals.

Text > MARTA ALSINA I CONESA

Cap a finals dels anys noranta es va començar a reconèixer l'existència d'una violència contra les dones que no podia continuar sense resposta. El primer problema era la incògnita sobre l'abast real: no hi havia estadístiques, els jutjats no diferenciaven aquesta violència de la resta, i no hi havia atenció especialitzada ni mesures de protecció per a la víctima.

En aquesta situació, les primeres actuacions atesa la inacció del legis-

lador van ser els protocols d'actuació contra la violència domèstica. Entre aquests hi ha el que es va signar a Girona l'any 1997, en el qual vaig poder participar com a comissionada de l'Il·lustre Col·legi de l'Advocacia de Girona (ICAG), i que va ser la llavor de la resta de protocols que es van signar arreu de Catalunya i de l'Estat espanyol i de les reformes legals que havien de venir.

A partir d'aquell moment, els jutjats havien de començar a diferenciar les

denúncies de violència domèstica, els informes dels hospitals s'havien de fer de manera que permetessin detectar qualsevol sospita d'agressió física, els informes forenses havien d'identificar adequadament el tipus de lesions com a sospites de maltractament, i també els agents de policia havien d'identificar els casos de violència domèstica i de facilitar assistència lletrada a la víctima des de l'inici de les actuacions policials per mitjà de la intervenció desinteressada dels advocats i advocades de l'ICAG. Aquesta va ser una de les aportacions que es van fer des del Col·legi de l'Advocacia de Girona, atès que sempre es va considerar essencial que les víctimes de la violència masclista tinguessin assessorament gratuït des del primer moment en què prenen la decisió de denunciar, perquè no se sentissin soles i no es fessin enrere.

Pel fet de ser dona

Després van arribar les primeres reformes legislatives. Com a més significatives, la Llei orgànica 11/1999, de 30 d'abril, de reforma del Codi penal en els delictes contra la llibertat sexual, amb la qual es van introduir les mesures cautelars de prohibició d'acos-

>> Concentració davant dels jutjats per reclamar una justícia ràpida i eficaç amb motiu del Dia Internacional contra la Violència Masclista. (Font: EL PUNT AVUI. QUIM PUIG.)

tar-se a la víctima i de comunicar-s'hi; la Llei orgànica 14/1999, de 9 de juny, de modificació del Codi penal de 1995 en matèria de protecció a les víctimes de maltractaments i de la Llei d'enjudiciament criminal, en què es va incloure com a pena accessòria la prohibició d'acostar-se a la víctima, es va tipificar el delictes de violència psíquica habitual sobre les persones amb qui es té relació conjugal, anàloga i familiar, i es va eliminar el requisit de la denúncia de la víctima perquè es pugui tramitar d'ofici. Amb la Llei 27/2003, de 31 de juliol, es van introduir mesures cautelars específiques i l'ordre de protecció a la víctima, així com la possibilitat de demanar també en seu penal l'adopció de mesures civils.

Sense canvis socials en els patrons de conducta no posarem fi a la violència

I finalment va arribar la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, amb la qual es va reconèixer definitivament que es tracta d'una violència de gènere, estructural i masclista, que exerceix l'home contra la dona pel fet de ser dona, i que ha de ser tractada des de tots els àmbits. Amb aquesta llei es fa un salt definitiu perquè es reconeix que legalment i judicialment calen tractaments especialitzats i es creen els jutjats de violència contra la dona per instruir tots aquells casos de violència de gènere, així com els jutjats penals de violència contra la dona per jutjar-los, i el dret a l'assistència jurídica gratuïta a la víctima des del moment que decideix denunciar. A partir d'aquí arriben més normes, com ara la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, del Parlament de Catalunya, i la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes, orientades a instaurar instruments per ajudar la víctima d'aquesta violència.

>> És necessari assolir canvis en el terreny dels patrons de conducta i de l'eliminació dels estereotips de gènere. (Autoria: OLIVER ADELL)

Canvis estructurals

En vint anys hem fet molts avenços, hem aconseguit una legislació integral contra la violència masclista però no l'hem fet desaparèixer, al meu entendre per raons diverses.

En primer lloc, la persistència de mentalitats masclistes que culpabilitzen la víctima, la falta d'una visió de gènere per part del poder judicial, que molt sovint no es posa en la seva situació, la continua culpabilitzant per com vesteix o com es comporta i la fa corresponsable de les agressions que pugui patir, obviant el calvari pel qual passa abans, durant i després de tot el procés judicial.

En segon lloc, les mancances del sistema. En aquest sentit, una cosa és el que ha escrit el legislador i l'altra els mitjans amb els quals afrontem l'aplicació de totes aquestes mesures: hi ha una manca de jutjats especialitzats en tots els partits judicials, ja que molt sovint és un jutjat mixt qui assumeix aquests temes més els que ja té, amb la càrrega de treball addicional que això suposa, i la consegüent lentitud de la justícia.

Per acabar, tot el que hem après aquests darrers vint anys ens demostra que sense canvis socials en els patrons de conducta, sense canvis estructurals en l'organització de la justícia i mitjans que ho facin possible, sense canvis en els patrons publicitaris que abandonin definitivament els estereotips de gènere, i sense la implicació dels homes per assolir aquests canvis, serà molt difícil erradicar del tot aquesta violència només amb reformes legals.

Marta Alsina i Conesa

Nascuda a Girona el 1966, llicenciada en dret per la UAB, exerceix a Girona des del 1989. Va participar en el primer Protocol contra la violència domèstica el 1997 i en la creació d'un torn d'assistència a la víctima sense retribució. Membre de la Junta de Govern de l'ICAG, treballa en la protecció del català dins l'Administració de justícia i en la defensa del llenguatge inclusiu. Advocada compromesa, ha participat en actes en favor de les dones i de les llibertats dels presos i les preses polítics. Fou membre activa del taller Memòria, lluita i resistència, fundat pels advocats i activistes Joan Sureda i Casamor i Sebastià Salellas i Magret a mitjan dècada dels noranta.